

Suomalaisen käännöstieteen näkyvyys maailmalla Tarkastelussa kuusi kansainvälistä käännöstieteen lehteä vuosilta 1966–2020

Kristiina Taivalkoski-Shilov
Turun yliopisto

Abstract

The history of Translation Studies in Finland is still largely unstudied. Particularly little research has so far been done on scholarly publishing. The well-known exception to the rule is Gideon Toury (2009), who when studying the statistics of the prestigious journal *Target* from its first twenty years (1989–2008), observed that Finland was among the major contributing countries and thus a central country on the map of Translation Studies. This paper investigates what happened to Finland's centrality in *Target* during 2009–2020, albeit with different methods. Furthermore, the analysis has been extended to five other well-known journals: *Meta*, *Perspectives*, *The Translator*, *trans-kom* and *Translation Studies*, in order to study Finland's visibility in Translation Studies on a larger scale. The analysis shows changes in the proportions of contributing countries in *Target*. Scholars with a Finnish affiliation represented only 3 per cent of all (co-)authors 2009–2020. However, when multiple appearances are calculated the proportions are slightly different, and Finland ranks ninth with Canada among the ten most contributing countries to *Target*. As to the other journals, Finnish scholars have a visible position (8 per cent of all authors) only in *trans-kom*, whereas in the four other journals, they represent 1–3 per cent of all contributors.

Keywords: Finnish Translation Studies scholars, research, Translation Studies journals, international visibility

Avainsanat: suomalaiset käännöstieteilijät, tutkimus, käännöstieteen lehdet, kansainvälinen näkyvyys

1 Johdanto

Vuonna 2009 Gideon Toury kertasi käännöstieteen arvovaltaisen lehden, *Targetin*, kaksikymmenvuotista historiaa ja totesi, että jos perusteeksi otetaan artikkelien määrä kyseisessä julkaisussa, yllättäen myös Suomi kuului käännöstieteen kärkikaartiin heti Saksan, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Belgian jälkeen. Suomalaisissa yliopistoissa työskentelevät tutkijat olivat kirjoittaneet lähes kymmenen prosenttia *Targetin* artikkeleista vuosina 1989–2008. (Toury 2009: 195–196.) Kyseisenä ajanjaksona käännöstiede oli lujittamassa asemaansa itsenäisenä tieteenalana ja sen maailmanlaajuistuminen oli vasta aluillaan. Myöskään nykyinen käännöstieteen jakautuminen eri osa-alueisiin (esim.

Ritva Hartama-Heinonen, Laura Ivaska, Marja Kivilehto & Maarit Koponen (toim./red./eds) 2022
MikaEL

Kääntämisen ja tulkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu, vol. 15, s. 90–105
Nätpubliction för Symposiet om forskning i översättning och tolkning KäTu, vol. 15, s. 90–105
Electronic Journal of the KäTu Symposium on Translation and Interpreting Studies, Vol. 15, p. 90–105

tulkkauksen tutkimukseen, av-kääntämiseen, kääntämisen opetukseen)¹, joilla on omat julkaisunsa, ei ollut vielä näköpiirissä. Niinpä artikkelien lukumäärä *Targetissa* toimi vielä jonkinlaisena indikaattorina eri (länsi)maiden keskeisyydestä käännöstieteen kartalla ja myös niissä tehdyn käännöstutkimuksen laadusta, koska alusta lähtien lehden seula oli tiukka ja läpimenoprosentti² oli pieni (Toury 2009: 193).

Uuden vuosituhatteen edetessä käännöstieteellisten lehtien määrä on kaksinkertaistunut³ ja kilpailu koventunut. Vuonna 2015 käännöstieteellisiä tutkimuksia (kirjoja, artikkeleita, kirjan lukuja, väitöskirjoja jne.) oli julkaistu jo yli 60 000, joista kaksi kolmasosaa vuosina 1995–2015 (Rovira-Esteva, Orero & Franco Aixelá 2015: 159). Nykyään tutkijoita, heidän edustamiaan affiliaatioita sekä myös käännöstieteen lehtiä arvioidaan monien kriteerien, esimerkiksi sitaatti-indeksien ja julkaisujen laatuluokitusten avulla (ks. tarkemmin alla). Lisäksi käännöstieteen tutkimuslaitosten ja tutkijoiden määrä maailmalla on moninkertaistunut (ks. Valdeón 2017: 181–182). Se taas on johtanut siihen, että yksittäisiin lehtiin kohdistuu entistä suurempi artikkelitarjokkaiden paine, mikä pienentää läpimenoprosenttia erityisesti alan arvostetuimmissa julkaisuissa. (Ks. Franco Aixelá & Rovira-Esteva 2015: 267–270; Valdeón 2019: 761–763.)

Suomalaisen käännöstieteen kulta-aika *Targetissa* vuosina 1989–2008 selittyi tieteenalan verrattain nopealla kehityksellä maassamme ja suomalaisissa yliopistoissa työskentelevien käännöstutkijoiden kansainvälisellä verkostoitumisella. Suomessa tehtiin onnekkaita uudistuksia kääntäjä- ja tutkijakoulutuksessa 1980- ja 1990-luvuilla. Kun kääntäjänkoulutus siirtyi kieli-instituuteista yliopistoihin vuonna 1981 ja jatkui maisterintutkintoon asti, tutkimuskin siirtyi uudelle tasolle. Suomalaisen käännöstieteen voidaan katsoa alkaneen ensimmäisten käännöstiedettä hyödyntäneiden väitöskirjojen⁴ myötä ja vakiintuneen vuonna 2003 aloitetun KäTu-symposiumisarjan myötä (Hartama-Heinonen, Paloposki & Salmi 2012: 4). Oma osuutensa oli myös kielitieteiden valtakunnallisella tutkijakoulu Langnetilla (1999–2015), jossa monet nykyiset käännöstieteilijät ovat olleet rahoitettuna tai omarahoitteisina⁵ tohtorikoulutettavina. Langnetissa käännöstutkimuksella oli oma alaohjelmansa, mikä systematisoi uusien tutkijasukupolvien käännöstutkimusta ja loi kiinteän käännöstieteilijöiden yhteisön. Käännöstieteilijöitä on Suomessa paljon verrattuna esimerkiksi muihin Pohjoismaihin. Pelkästään 2000-luvulla

¹ Kuten artikkelini toinen vertaisarvioija huomauttaa, nykyään käännöstieteen tutkijat saattavat ensisijaisesti pyrkiä saamaan artikkelinsa julkaistuksi tiettyyn osa-alueeseen keskittyvässä lehdessä.

² Toury (2009: 193) kirjoittaa: "[–] the number of articles submitted but not accepted was about four or five times as much as that of actually published articles, and the ratio has been growing steadily."

³ Javier Franco Aixelá ja Sara Rovira-Esteva (2015: 280–283) listaavat artikkelissaan 112 käännöstieteen lehteä, joista 52 on perustettu 2000-luvulla. Uusia perustetaan jatkuvasti, esimerkiksi *Journal of Audiovisual Translation* (2018–) ja *STRIDON: Studies in Translation and Interpreting* (2021–).

⁴ Vaikka käännöksiä oli suomalaisissa väitöskirjoissa tutkittu aiemminkin ja esimerkiksi Irma Sorvalin os. Korkkasen (1974: 20–22) väitöskirjan johdannossa esitellään joitakin käännöstieteen kysymyksiä (konekääntämistäkin sivutaan) ja viitataan joihinkin aikakauden käännösteoreetikoihin (mm. Nidaan), ensimmäisiä tutkijoita, joiden teoreettisen viitekehyksen voidaan sanoa olleen pääasiallisesti käännöstieteellinen, olivat Justa Holz-Mänttari (Tampereen yliopisto 1984), Sonja Tirkkonen-Condit (Jyväskylän yliopisto 1985), Inkeri Vehmas-Lehto (Helsingin yliopisto 1989), Riitta Oittinen (Tampereen yliopisto 1993), Ritva Leppihalme (Helsingin yliopisto 1994) ja Tiina Puurtinen (Joensuun yliopisto 1995).

⁵ Rahoitusta myöntävien säätiöiden vaikutusta käännöstieteen tukijoina Suomessa ei pidä unohtaa, kuten ei myöskään yliopistojen, joissa osa jatko-opiskelijoista teki väitöskirjaa opetustyönsä tai muun tehtävänsä ohella.

Langnetin puitteissa on Suomessa valmistunut monta kymmentä käännöstieteellistä väitöskirjaa, ja niitä syntyy yhä, vaikka Langnet valtakunnallisena tutkijakouluna ajettiin alas ja se muuttui vuonna 2016 epävirallisemmaksi tohtorikoulutusverkostoksi. (Ks. Langnet.)

Suomalaisen käännöstutkimuksen historiaa koskevia tutkimuksia on julkaistu niukalti (poikkeuksina Chesterman 1998; Hartama-Heinonen, Paloposki & Salmi 2012; Taivalkoski-Shilov 2021; ks. myös Kolehmainen & Kujamäki 2013a). Maamme käännöstutkimuksen historiaa olisi kuitenkin tärkeää tutkia sekä tieteensisäisistä että yhteiskunnallisista syistä. Tieteenalan itsetuntemuksen lisäksi tutkimuksella olisi koulutus- ja tiedepoliittista merkitystä, koska se voi edistää käännöstieteen profiloitumista Suomessa. Suomalainen tiedekenttä luokittelee käännöstieteen usein kielitieteen kategoriaan eikä omaksi tieteenalaksi. Lisäksi suomalaisen käännöstieteen menestystarina on täysin tuntematon suurelle yleisölle.

Tämän artikkelin tavoitteena on kartoittaa osaltaan suomalaisen käännöstieteen julkaisuhistoriaa tarkastelemalla sen kansainvälistä näkyvyyttä, eli esilläoloa⁶ alan tunnetuissa ulkomaisissa lehdissä. Tutkin aihetta erityisesti tieteellisen tekstin tuottamisen näkökulmasta ja tarkastelen, kuinka paljon suomalaisia yliopistoja edustavat tutkijat⁷ ovat julkaisseet vertaisarvioituja tutkimusartikkeleita tutkimissani kansainvälisissä lehdissä. Koska tutkin kansainvälistä näkyvyyttä, lähtökohtanani ovat tunnetut ulkomaiset lehdet eivätkä esimerkiksi suomalaiset tutkijat ja heidän julkaisuprofiilinsa. Aineistoni laajuudesta johtuen rajaan pois teemanumeroiden johdannot – joita ei välttämättä vertaisarvioida –, kirja-arviot ja kommenttipuheenvuorot. Vaikka englanti hallitseekin nykyään alamme kansainvälistä julkaisemista, olen ottanut paremman kokonaiskuvan saamiseksi mukaan kaksi lehteä (*Meta* ja *trans-kom*), joissa julkaistaan vieläkin myös muunkielisiä artikkeleita.

Tutkimukseni kohteena on kuusi kansainvälisesti tunnettua käännöstieteen lehteä, joilla kaikilla on suomalaisen tiedeyhteisön antama julkaisukanavien laadunarviointiin liittyvä tasoluokitus (Jufo-tasoluokka). Mukana on julkaisuja, jotka sekä Javier Franco Aixelá ja Sara Rovira-Esteva (2015) että Roberto Valdeón (2019) listaavat käännöstieteen kymmenen siteeratuimman lehden⁸ joukkoon: *Meta* (1955–; Jufo-luokka 3 vuodesta 2019), *Target* (1989–; Jufo-luokka 3 vuodesta 2012), *Perspectives* (1993–; Jufo-luokka 2 vuodesta 2019) ja *The Translator* (1995–; Jufo-luokka 2 vuodesta 2012) (Julkaisufoorumi 2021a, 2021b, 2021c, 2021d). Lisäksi otin mukaan vertailuun kaksi vuonna 2008 perustettua julkaisua: pelkästään verkossa julkaistavan *trans-kom*-lehden (Jufo-luokka 1 vuodesta 2012) sekä *Translation Studies* -lehden (Jufo-luokka 2 vuodesta 2015), joka

⁶ Vrt. *Tieteen termipankki* 2021.

⁷ Määrittelen tutkijoiden edustaman maan samoin kuin Toury (2009: 194), eli merkitsevää on se, mikä affiliaatio artikkelissa mainitaan, ei tutkijan kansalaisuus.

⁸ Kymmenen siteeratuinta alenevassa järjestyksessä: *Target*, *The Translator*, *Interpreting*, *Across Languages and Cultures*, *Meta*, *TTR*, *Perspectives*, *Babel*, *Quaderns*, *Cadernos de Tradução* (Franco Aixelá & Rovira-Esteva 2015: 275). Valdeón (2019: 764) esittää vastaavanlaisen, 18 lehden listan vuodelta 2018 ja siinä kymmenen siteeratuinta alenevassa järjestyksessä ovat: *Perspectives*, *The Interpreter and Translator Trainer*, *Translation Studies*, *Monografías de Traducción e Interpretación*, *Interpreting*, *The Translator*, *Across Languages and Cultures*, *Target*, *Translation and Interpreting Studies* ja *Meta*.

nykyään kuuluu siteeratuimpiin käännöstieteen lehtiin (Valdeón 2019: 764; Julkaisufoorumi 2021e ja 2021f)⁹.

Tutkimuskysymykseni ovat:

- Miten kävi suomalaisen käännöstieteen näkyvyydelle *Targetissa* Touryn tutkimuksen jälkeen?
- Miten suomalaisia tutkimusyhteisöjä edustavat tutkijat näkyvät muissa tutkimissani julkaisuisissa?
- Mikä on muiden kuin syntyperäisten suomalaisten tutkijoiden osuus tutkimuksessani Suomen edustajiksi luokitteliemi kirjoittajien lukumäärästä?

Tieteilijöiden näkyvyyttä on mahdollista tutkia monin eri tavoin sekä tieteenalan sisällä että sen ulkopuolella ja niin kansallisessa kuin kansainvälisessä mittakaavassa. Voidaan tarkastella medianäkyvyyttä, yhteiskunnallista vaikuttavuutta, tieteelliseen julkaisemiseen liittyviä seikkoja, tieteellisiä palkintoja tai kunnianosoituksia, jäsenyyksiä tiedeakatemoissa, kutsuluentojen ja vierailijaprofessuurien määrää jne. Nykyään tieteellistä julkaisemista tarkastellaan esimerkiksi tutkijoiden pätevyyden ja tutkimuslaitosten arvioinnissa, jossa hyödynnetään julkaisujen laadullisen arvioinnin ohella välillä myös jo mainitsemiani sitaatti-indeksejä. Franco Aixelán ja Rovira-Estevan (2015: 268, 270–271, 273–274) mukaan sitaatti-indeksien ongelmana on kuitenkin humanistisissa tieteissä ollut se, etteivät ne ota huomioon humanististen tutkimusalojen erityispiirteitä, muun muassa sitä, että siteeratuimmat tutkimukset on julkaistu kirjoissa (sekä monografioissa että toimitetuissa teoksissa) eikä artikkeleissa. Lisäksi sitaatti-indekseissä painottuvat yleispätevät tutkimusaiheet ja englannin kielellä julkaiseminen.¹⁰ Vaikka runsas viittausten määrä toki viittaa siihen, että julkaisua pidetään huomionarvoisena, tässä artikkelissa keskityn kuitenkin kartoittamaan suomalaisen käännöstutkimuksen näkyvyyttä toista kautta, laskemalla suomalaisten kirjoittajien lukumäärän tutkimissani lehdissä ja vertaamalla sitä lehtikohtaisesti kaikkien kirjoittajien lukumäärään.

2 Analyysi: suomalaisen käännöstieteen esilläolo kuudessa kansainvälisessä julkaisussa

Olen toteuttanut analyysin käymällä läpi aineistoni lehtien kaikki verkkojulkaisut numero numerolta¹¹ ja laskemalla lehdessä julkaisseiden kirjoittajien kokonaismäärän tutkitulla aikavälillä, joka päättyy kaikkien lehtien kohdalla vuoden 2020 lopussa. *Metan* ja *transkomin* osalta olen käyttänyt lehtien vapaita sivustoja, muiden osalta yliopistoni kirjaston hankkimia e-lehtiä. Aineistoni lehdillä on eri aikajänne: *Targetilla* Touryn tutkimuksen jälkeiset 11 vuotta ja muilla tutkituilla lehdillä niiden perustamisesta tai ensimmäisestä verkossa saatavilla olevasta julkaisusta¹² vuoden 2020 loppuun asti. Tämä johtuu siitä, että tavoitteenani on ollut kartoittaa maassamme tehdyn käännöstieteellisen tutkimuksen kansainvälistä esilläoloa sen alkuvaiheista lähtien tietyn aineiston osalta. *Meta*, jonka

⁹ Ainoa Jufon tasoluokkaan 2–3 yltänyt käännöstieteen lehti, jonka olen jättänyt tutkimukseni ulkopuolelle, on tulkauksen tutkimukseen keskittyvä *Interpreting*.

¹⁰ Kolmas seikka, joka voi lisätä sitaattien määrää on open access -julkaiseminen.

¹¹ Paitsi *Metasta*, jonka verkkosivuilta löytyy erillinen, aakkostettu kirjoittajaluettelo (ks. *Meta* 2021a).

¹² *Meta*-lehti on ilmestynyt jo vuodesta 1955 mutta verkosta löytyy julkaisuja vasta vuodesta 1966 alkaen.

aikajänne on aineistossani pisin, kuului ensimmäisten, harvalukuisten käännöstieteen julkaisujen joukkoon. Täten suomalaisten artikkelien ilmaantuminen *Metaan* on indikaattori kansainvälistymisestä, vaikka toki aihetta pitää tutkia laajemmin.

Olen tarkastellut suomalaisia affiliaatioita (tai muuten Suomea) edustavien kirjoittajien näkyvyyttä kolmella tavalla. Ensinnäkin olen laskenut heidän lukumääränsä tutkimusaineistoni lehtien kirjoittajina (yhden kirjoittajan julkaisemissa artikkeleissa kirjoittajia on 1 ja yhteisartikkeleissa 2 tai enemmän eikä esimerkiksi 0,5) ja vertaamalla näin saatua lukumäärää kyseisen lehden kaikkien kirjoittajien kokonaismäärään tutkitulla aikavälillä. Toiseksi olen laskenut erikseen kunkin suomalaistutkijan julkaisemien artikkelien lukumäärän. Eli jos yksittäinen tutkija on julkaissut lehdessä useamman artikkelin, hänet lasketaan kirjoittajaksi vain kerran, mutta artikkeleiden määrä kirjataan erikseen. Kolmanneksi olen erikseen huomioinut suomalaisia affiliaatioita edustavien tutkijoiden toimittamat lehtien teemanumerot ja jäsenyydet lehtien toimitusneuvostoissa, koska myös kyseinen toiminta on selvä indikaattori esilläolosta kyseisessä lehdessä.

Tutkimuksen toteuttamisessa oli tiettyjä ongelmia, jotka saattavat vaikuttaa lopputulokseen. Tarkastelemisiani verkkojulkaisuissa oli epäsystemaattisuuksia, jotka vaikeuttivat kirjoittajien laskemista. Joissakin tapauksissa esimerkiksi identtiset nimet eri järjestyksessä näyttivät affiliaation – joka sekin voi vaihtua – perusteella kuuluvan eri henkilöille (esim. Ming Xie versus Xie Ming), joskus taas samalle henkilölle (Yifeng Sun versus Sun Yifeng). Ongelmana olivat myös kirjastoni kautta lukemieni e-lehtien verkkojulkaisujen aukot (esimerkiksi numerot 14:1, 14:2 ja 14:3 ja 15:1 ja 15:2 vuodelta 2007 puuttuvat *Perspectives*-lehden verkkosivuilta), niukat paratekstit (kaikista numeroista ei ole kansia, teemanumeroita ei aina ole listattu erikseen eikä tietoja toimitusneuvoston jäsenistä ole kattavasti). Etsin tietoa katsomalla painettuja numeroita (*Target*, *Meta*, *The Translator*, *Perspectives*)¹³, mikä sekään ei tuottanut täydellistä lopputulosta. Lisäksi jopa tekstien luokittelu ei ollut kaikissa tapauksissa täysin varmaa, koska kirjoitusten kategoriat voivat lehdissä olla häilyviä. Monen lehden tietokannassa jokin teemanumeron johdanto on luokiteltu artikkeliksi, kun taas toinen ei, mikä voi johtua siitäkin, että johdantolukuja on vähintään kahdenlaisia: pelkkiä johdantoja tai taustoittavia artikkeleita. Näistä aineistooni liittyvistä haasteista huolimatta tutkimukseni antaa osviittaa suomalaisten esilläolosta kyseisissä julkaisuissa.

Alun perin tutkimukseni alkoi Touryn *Targetia* koskevan artikkelin vuosiin 2009–2020 kohdistettuna jatkoselvityksenä, minkä takia esittelen kyseisen analyysin tulokset ensimmäisenä. Sitten esittelen muut lehdet kronologisessa järjestyksessä niiden perustamisvuoden perusteella.

2.1 *Target* Touryn tarkastelun jälkeen 2009–2020

Benjamins-kustantamon julkaisema *Target* on ilmestynyt vuodesta 1989, ensin kahdesti, sittemmin (2013–) kolmesti vuodessa. Aluksi lehdessä julkaistiin englannin ohella joitakin muunkielisiä (espanja, ranska, saksa) artikkeleita ja kirja-arvosteluja, mutta vuoden

¹³ *Perspectives*- ja *Translation Studies* -lehtien numeroita ei ainakaan Helka- ja Volter-tietokantojen perusteella löydy painettuina versioina Suomen kirjastoista. Itselläni on *Perspectivesin* toimitusneuvoston jäsenenä joitakin painettuja numeroita.

2014 jälkeen julkaisukieli on ollut englanti (Delabastita & Halverson 2014: 1). Painetun lehden kielivalikoiman kapenemista kompensoitiin luomalla monikielinen foorumi ”Target Multilingual Website”, jonne lehden artikkeleita on voinut kääntää esimerkiksi opiskelijavoimin. Artikkelini kirjoitushetkellä foorumilta löytyy käännöksiä 14 kielellä (Benjamins), mutta ei suomeksi.

Jotkut asiat näyttävät pysyneen *Targetissa* samoina sitten Touryn artikkelin, toiset muuttuneen merkittävästi. Kirjoittajien edustamien maiden määrä on pysynyt samansuuruisena. Touryn (2009: 193) aineistossa kirjoittajia oli ”lähes 40 maasta”, omassani 36. Kirjoittajien määrä puolestaan oli Touryalla n. 220, itselläni 237, vaikka tarkasteltu ajanjakso oli lähes puolta lyhyempi. Tämä selittyy lehden kasvaneella volyymilla, mutta myös yhteisartikkelien merkittäväällä yleistymisellä. Koska myös eri maita edustavien kirjoittajien yhteisartikkelit ovat yleistyneet, ei ole enää mielekäästä luokitella artikkeleita maittain, kuten Toury teki.

Tutkimukseni osoittaa, että suomalaisten osuus *Targetin* kirjoittajina on pudonnut merkittävästi. Kaikkiaan seitsemän (7/237 eli hieman alle 3 prosenttia) eri suomalaista tutkijaa oli kirjoittajina *Targetissa* vuosina 2009–2020. Artikkeleita oli myös seitsemän (vrt. 26 vuosina 1989–2008, Toury 2009: 196) ja niistä yhteisartikkeleita kaksi. Kahdessa kielenä oli ranska, muissa englanti. Kolme tutkijaa (Yves Gambier, Kaisa Koskinen ja Kristiina Taivalkoski-Shilov) oli julkaissut kaksi artikkelia, muut yksi. Gambier oli myös toimittamassa Sara Ramos Pinton kanssa teemanumeroa ”Audiovisual Translation: Theoretical and methodological challenges” (*Target* 28:2, 2016). Toimitusneuvostossa suomalaiset näkyivät selvästi. Vuonna 2009 siihen kuuluivat Andrew Chesterman, Gambier ja Riitta Jääskeläinen (*Target* 21:1), joista kaksi edellistä¹⁴ ovat edelleen jäseniä (Benjamins). Lisäksi Daria Dayter Tampereen yliopistosta on vastannut ”Target Multilingual Website” -foorumista vuodesta 2019 (Halverson & Delabastita 2019).

Minua kiinnosti tarkastella Touryn tavoin myös eri maiden edustusta *Targetin* kirjoittajakunnassa 2009–2020 laskemalla kaikkien 36 eri maan osuus kirjoittajakunnasta. Kyseisessä tarkastelussa olen huomionut kirjoittajien tosiasiallisen esiintyvyyden aineistossa. Tämä tarkoittaa sitä, että useamman artikkelin kirjoittaneet tutkijat lasketaan aineistosta niin monta kertaa kuin he ovat siinä esiintyneet. Lisäksi useamman affiliaation edustaminen on otettu huomioon, koska jotkut tutkijat edustavat samanaikaisesti useamman (2–3) maan affiliaatioita. Kyseisissä tapauksissa olen jakanut luvun yksi affiliaatioiden määrällä, mistä johtuen näissä tuloksissani näkyy myös murtolukuja. Tämän laskennan pohjalta suomalaisten osuus kasvaa ja he sijoittuvat *Targetin* kirjoittajakunnassa täpärästi kärkekymmenikköön, jaetulle sijalle yhdeksän kanadalaisten kanssa. Suomi ei siis näyttäisi joutuneen täysin periferiaan *Targetin* kirjoittajakunnassa. Kärkisijaa pitää Yhdistynyt kuningaskunta, seuraavina ovat Espanja, Belgia, Saksa, Kiina¹⁵, Australia, USA, Italia, Kanada ja Suomi. Taulukosta 1 näkyvät kärkekymmenikön esiintymien lukumäärät ja prosenttiosuudet:

¹⁴ Gambier’n affiliaatit ovat tällä hetkellä ”University of Turku and Kaunas University of Technology” (Benjamins).

¹⁵ Kiinan tulokseen ei ole laskettu mukaan sellaisia tapauksia, joissa hongkongilaista ja macaolaista affiliaatiota edustava kirjoittaja ei ole laittanut osoitetietoihinsa Kiinaa (tällaiset tapaukset vähenevät lähestyvässä vuodessa 2020). Hong Kongin kokonaismäärä aineistossa on 7 ja Macaon 2.

Taulukko 1: Eri maiden edustus *Targetin* kirjoittajakunnassa 2009–2020, kun tarkastelussa kirjoittajien tosiasiallinen esiintyvyys (kärkikymmenikkö)

Maa	Esiintymiä	Maa	Prosentiosuus
Australia	13	Iso-Britannia	20,0
Belgia	20,5	Espanja	10,9
Espanja	25,83	Belgia	8,6
Iso-Britannia	47,5	Saksa	7,4
Italia	11,5	Kiina	6,0
Kanada	10	Australia	5,5
Kiina	14,33	Yhdysvallat	5,3
Saksa	17,5	Italia	4,9
Suomi	10	Kanada	4,2
Yhdysvallat	12,5	Suomi	4,2
Yhteensä	182,66/237		77/100

Kiinnostavaa on huomata, että USA, jota Toury (2009: 197) piti marginaalisena maana käännöstieteen kartalla, on kärkikymmenikössä. Sen sijaan hän osui oikeaan ennusteesaan Espanjan ja Kiinan kasvavaa osuutta kirjoittajakunnassa. Kyseisistä maista kohdistui lehteen jo tuolloin suuri artikkeliehdokkaiden paine (Toury 2009: 192), ja se näkyy myös taulukossa 1. Suomen sijoituksen pudotus selittyy todennäköisesti sillä, että kun käännöstieteilijöiden määrä ja sitä myöten myös *Targetin* artikkelitarjokkaiden määrä on moninkertaistunut, suomalaisia on suhteessa vähemmän. Lisäksi suomalaisille on tullut tarjolle monia muita julkaisukanavia. Suomalaisen käännöstieteen hiipumisesta voitaisiin alkaa puhua vasta, jos kävisi ilmi, että suomalaisten läpimenoprosentti *Targetissa* on romahtanut.

2.2 Meta

Montrealin yliopiston julkaisema *Meta* on yksi ensimmäisistä käännöstieteeseen erikoistuneista lehdistä. Sen perustamista vuonna 1955 voidaan pitää virstanpylväänä tieteenalamme institutionaalistumisessa, mutta myös merkinä Kanadan keskeisyydestä käännöstieteen alkuvaiheessa (ks. Tymoczko 2018: 117; Taivalkoski-Shilov 2021: 206), jolloin Suomessa ei varsinaista käännöstiedettä vielä harjoitettu. *Metan* julkaisukielet ovat englantia, espanja ja ranska sekä välillä (teemanumeroissa) muutkin kielet (*Meta* 2021b). Lehti ilmestyi vuoden 2013 alkuun asti neljästi ja nykyään kolmesti vuodessa. Sen historian aikana kirjoittajia on ollut valtava määrä. Verkossa on vapaasti saatavissa numerot vuodesta 1966 lähtien¹⁶ ja kirjoittajaluettelon perustella vuosina 1966–2020 lehdessä on ollut kaikkiaan 2046¹⁷ artikkelin kirjoittajaa (ks. *Meta* 2021a). Suomalaisia affiliaatioita edustavia on tuosta joukosta ollut alle prosentti, kaksikymmentä henkilöä.

¹⁶ Artikkelin avoimessa julkaisussa on 12 kuukauden viive artikkelin ilmestymisen jälkeen (*Meta* 2021b).

¹⁷ *Metan* luettelossa jotkut kirjoittajat on luokiteltu kahteen kertaan, kun etu- tai sukunimessä on eroa (esim. Julie McDonough Dolmayaja ja Julie McDonough on luokiteltu erikseen), mistä johtuen todellinen kirjoittajamäärä vuosilta 1966–2020 on hivenen pienempi kuin 2046.

Ensimmäisen suomalaista affiliaatiota edustavan artikkelin julkaisi Yves Gambier vuonna 1986.

Koska *Metassa* erityisesti ranskan kielellä julkaiseminen on ollut hallitsevassa asemassa ja vakituksessa kirjoittajakunnassa on ollut tutkijoita ranskankielisistä maista, ei liene yllättävää, että suomalaisia on ollut niin vähän. *Metan* Suomea edustavista kirjoittajista neljällätoista on julkaisukielenä ollut englanti. Ranskaksi on kirjoittanut viisi tutkijaa, joista kolmen äidinkieli on ranska. Yhden syntyperältään saksankielisen kirjoittajan artikkeli on saksaksi. Täten, vaikka *Meta* suosii myös muita kieliä, suomalaistutkijoiden – ja erityisesti syntyperäisten suomalaisten – julkaisuprofiili lehdessä on englantikeskeinen. Se viittaa ranskan osaamisen harvinaisuuteen syntyperäisten suomalaisten käännöstieteilijöiden keskuudessa, mutta myös siihen, että ranskaksi kirjoittavat ovat syystä tai toisesta julkaisseet tutkimustaan muissa julkaisukanavissa.

Kirjoittajakohtainen artikkelien lukumäärä Suomea edustavien osalta lehdessä on enemmistöllä yksi, kolmen tutkijan kohdalla kaksi (Kaisa Koskinen, Riitta Oittinen ja Sonja Tirkkonen-Condit). Poikkeuksen tekee Gambier, jolla on vuodesta 1977 lähtien kolmetoista artikkelia, niistä kaksitoista Turun yliopiston nimissä. Voidaan siis todeta, että *Metassa* näkyvin Suomea edustanut tutkija on maahanmuuttaja, mikä ei käännöstieteessä näytä olevan harvinainen ilmiö. Kuten Toury huomioi (2009: 195), monen keskeisen käännöstieteilijän elämänpolkua näyttää leimaavan siirtolaisuus.

Suomalaisia ei selvitysteni perusteella ole ollut *Metan* toimituskunnassa tai vakituisten avustajien, kirjeenvaihtajien tai sittemmin toimitusneuvoston jäsenten joukossa, mutta lehdessä on ilmestynyt kolme teemanumeroa, jossa on ollut mukana Suomea edustavia tutkijoita:

Volume 53, Number 1, mars 2008 Le verbal, le visuel, le traducteur / The Verbal, the Visual, the Translator Guest-edited by Riitta Oittinen and Klaus Kaindl

Volume 49, Number 1, April 2004 Traduction audiovisuelle / Audiovisual Translation Guest-edited by Yves Gambier

Volume 48, Number 1-2, May 2003 Traduction pour les enfants / Translation for children Guest-edited by Riitta Oittinen (*Meta* 2021c.)

Kiinnostavasti kaikissa näissä teemanumeroissa on ainakin yhden muun Suomea edustavan tutkijan artikkeli. Voitaisiin päätellä, että kun Suomea edustava tutkija on ollut mukana toimittamassa teemanumeroa, tieto kyseisestä numerosta on levinnyt tehokkaammin Suomessa. Suomalaisten muuten vähäinen esilläolo *Metassa* kertonee siitä, että lehti on jäänyt suomalaisille etäiseksi osittaisen kielimuurin takia. Jufo-luokituksen muutos vuodelta 2019 saattaa kuitenkin lisätä kiinnostusta. Lieneekö sattumaa, että vuonna 2020, kuuden vuoden tauon jälkeen, lehdessä julkaistiin peräti kaksi Suomea edustavan tutkijan artikkelia?

2.3 Perspectives

Alun perin Kööpenhaminan yliopiston vuodesta 1993 julkaisema *Perspectives: Studies in Translatology* (vuodesta 2016 *Perspectives: Studies in Translation Theory and Prac-*

tice) on ajan myötä noussut käännöstieteen lehdistön parhaimmiston, ja nimekkäät tutkijat julkaisevat säännöllisesti siinä. Tämä näkyvyys myös lehden julkaisurytmissä. Aluksi se ilmestyi kahdesti vuodessa, vuodesta 2000 neljästi vuodessa ja vuodesta 2018 kuudesti vuodessa. Nykyinen kustantaja on Routledge. Julkaisukieli on joitakin teemanumeroita (esim. 7:2) lukuun ottamatta englanti. *Perspectives* on profiloitunut tietoisesti jo alkuvuosiensa aikana ennakkoluulottomaksi käännöstieteen lehdeksi (ks. Dollerup, Gottlieb & Pedersen 1993; Valdeón 2017: 182), jossa on esitelty runsaasti mm. venäläistä, espanjankielistä ja erityisesti aasialaista käännöstutkimusta.

Laskujeni mukaan verkossa vuosilta 1993–2020 näkyvillä olevissa numeroissa on yhteensä 724 kirjoittajaa. Heistä suomalaisia affiliaatioita edustavia kirjoittajia on vain kymmenen eli runsas prosentti, vaikka ensimmäinen suomalaista affiliaatiota edustava artikkeli, kirjoittajana Jean Vienne, julkaistiin lehdessä jo vuonna 1994. Kymmenestä Suomea edustavasta seitsemän tutkijaa on julkaissut yhden artikkelin ja vain kaksi, Chesterman ja Koskinen, ovat julkaisseet kaksi. Kaikkien artikkelien julkaisukieli on englanti. Jostakin syystä vuosilta 2002–2013 *Perspectives*-lehdessä ei ole yhtään suomalaisaffiliaatiota edustavan tutkijan artikkelia. Kiinnostavasti myös *Perspectivesin* Suomea edustavassa kirjoittajaryhmässä ulkomaalaistaustaisten osuus on melko suuri. Heitä on tasan puolet: Vienne, Chesterman, Gambier, Şebnem Susam-Sarajeva (joka vuoden 2001 artikkelissaan edusti sekä Helsingin yliopistoa että Lontoon University Collegea) ja hollantilaistaustainen, vuonna 2020 Jyväskylässä väitellyt Tim Reus.

Suomalaisten osin toimittamia teemanumeroita oli vuoden 2020 loppuun mennessä ilmestynyt vasta yksi: ”Voice, Ethics and Translation” (27:5, 2019), toim. Cecilia Alvstad, Annjo K. Greenall, Hanne Jansen & Kristiina Taivalkoski-Shilov. Kuten *Metankin* kohdalla, tässäkin teemanumerossa on suomalaisen toimittajan artikkelin lisäksi toisen Suomea edustavan tutkijan artikkeli.

Kaiken kaikkiaan, ehkä hieman yllättäenkin, suomalaisten näkyvyys alun perin pohjoismaisen *Perspectivesin* kirjoittajina on samaa tasoa kuin *Metassa*. Emme ainakaan määrällisesti erotu massasta. Sen sijaan toimitusneuvoston jäsenyyksissä tulee eroa *Metaan*. *Perspectivesissä* suomalaiset ovat olleet hyvin esillä. Lehden verkkoaineiston mukaan suomalaisilla yliopistoilla on ollut toimitusneuvostossa enemmän tai vähemmän jatkuva edustus ainakin vuodesta 1997 lähtien (Riitta Oittinen vuoteen 2003 saakka, Riitta Jääskeläinen 2004–2019). Tällä hetkellä jäsenenä on peräti kolme suomalaista: Sirkku Aaltonen, Outi Paloposki ja Kristiina Taivalkoski-Shilov. Näyttäisi siis siltä, että suomalaisen käännöstieteen kokonaisnäkyvyys *Perspectivesissä* on parempi kuin *Metassa*. Kuitenkaan aktiivinen edustus toimitusneuvostossa ei tämän lehden kohdalla näytä lisänneen suomalaisten artikkelien määrää.

2.4 *The Translator*

The Translatorin (1995–) ja samalla St Jerome -kustantamon perusti egyptiläistaustainen, tuolloin Manchesterin ja Middlesexin yliopistoissa vaikuttanut Mona Baker, josta on tullut yksi tieteenalan kansainvälisesti tunnetuimmista tutkijoista. *The Translator* on pyrkinyt luomaan keskusteluyhteyden käännöstieteilijöiden ja käännösalan ammattilaisten välillä. Lisäksi teemanumeroiden julkaisemiseen on panostettu. (Polezzi ym. 2020: 217;

Baker ym. 2020.) *Perspectives*-lehden tavoin *The Translator* on nykyään hyvin tavoiteltu julkaisukanava. Se on laajentunut kahdesti vuodessa julkaistusta paikallisen kustantamon lehdestä aluksi kolmesti (2014), sitten neljäksi (2017–) vuodessa ilmestyväksi monikanalliseksi tuotteeksi. Julkaisukieli on englanti.

2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä, aina vuoteen 2014 asti, jolloin lehti siirtyi Routledgelle, sen kirjoittajakuntaan ja suosioon ovat vaikuttaneet myös tieteenulkoiset seikat. Mona Bakerin vuonna 2002 julistama israelilaisia affiliaatioita koskeva boikotti lienee israelilaisten lisäksi karkottanut potentiaalisista kirjoittajista myös muita tutkijoita (The Editor 2002; Baker ym. 2020: 300–301, 306).

Suomea edustavat tutkijat – vuoteen 2020 mennessä kaikkiaan yhdeksän, joista ulkomalaistaustaisia kolme¹⁸ – ovat koko *Translatorin* historian ajan julkaisseet lehdessä harvakseltaan, mistä johtuen boikotin vaikutusta täkäläisiin tutkijoihin ei lehden julkaisutietojen pohjalta voida selvittää. Ensimmäinen, Ritva Leppihalmeen kirjoittama suomalaisartikkeli julkaistiin vuonna 1996, ja vuosilta 1996–2020 niitä on yhteensä 11. Lisäksi lehdessä on julkaistu Suomea edustavan tutkijan, Gambier'n, toimittama teemanumero ”Screen Transadaptation: Perception and Reception” (9:2, 2003). Kyseisessä numerossa on myös toisen Suomea edustavan tutkijan artikkeli. Kirjoittajakohtainen artikkelien lukumäärä on Suomea edustavien enemmistöllä yksi. Ritva Leppihalme, Kaisa Koskinen ja Outi Paloposki ovat julkaisseet kaksi artikkelia.

Tämänkin julkaisun kohdalla voidaan siis todeta, että kaikkien kirjoittajien (yhteensä 384) joukossa yhdeksän suomalaista (2,3 % kaikista) ei määrällisesti ole silmään pistävä ryhmä. Sen sijaan lehden toimitusneuvostossa on ollut suomalaisedustus ainakin vuodesta 1997 lähtien.¹⁹ Sonja Tirkkonen-Condit oli jäsen vuoteen 2000 asti, Andrew Chesterman vuosina 2001–2012, Sirku Aaltonen 2008–2013 ja Kaisa Koskinen vuodesta 2013 lähtien. Jäsenyys toimitusneuvostossa kertoo arvostuksesta, mutta ei tämänkään julkaisun kohdalla näytä lisänneen suomalaisten esilläoloa kyseisen julkaisun kirjoittajina.

2.5 *trans-kom*

Vuonna 2008 perustettu *trans-kom* eli *Journal of Translation and Technical Communication Research* on pelkästään verkossa julkaistava lehti, jota on alusta lähtien toimittanut Klaus Schubert (nykyinen affiliaatio Hildesheimin yliopisto) yhdessä Leona Van Vaerenberghin (Antwerpenin yliopisto) kanssa. Julkaisukielet ovat saksa, englanti, ranska ja espanja. Edellisiin ja myös viimeisenä esiteltävään *Translation Studies* -lehteen verrattuna *trans-kom* on vähemmän käännettieteen yleisjulkaisu, sillä keskiössä on kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen lisäksi tekninen viestintä, erikoiskielet ja terminologia. (*trans-kom* 2021.) Lehti on myös hengeltään eurooppalaisempi. Toimitusneuvostossa on edustajia vain eurooppalaisista yliopistoista, yhtenä heistä Leena Kolehmainen Turun yliopistosta. Tämänkin lehti on julkaissut paljon teemanumeroita aina avausnumerostaan

¹⁸ Chesterman, Arnaud Laygues (joka edusti Helsingin yliopiston lisäksi Aix-Marseillen yliopistoa) ja Johan Franzon.

¹⁹ Toimitusneuvostosta ei verkossa ole tietoja ennen vuotta 2014. Helsingin yliopiston Kaisa-kirjastosta löytyy *Translatorin* numeroita vuodesta 1997 lähtien.

lähtien. Vuotta 2017 lukuun ottamatta, jolloin julkaistiin kolme numeroa, lehti on ilmestynyt kahdesti vuodessa.

Tämä lehti tekee aineistossani poikkeuksen siinä, että suomalaisten läsnäolo lehdessä on selvästi havaittavissa. 184 kirjoittajasta Suomea edustavia kirjoittajia on 15 eli yli kahdeksan prosenttia. Ensimmäinen, Leena Kolehmaisen kirjoittama suomalaisartikkeli on vuodelta 2011. Suomalaisia on ollut myös toimittamassa kahta teemanumeroa, joista ensimmäinen kaiken lisäksi käsittelee suomalaista käännöstiedettä:

Band 6, Nummer [1] (2013)/ Volume 6, Issue [1] (2013) Themenheft: Thesen, Theorien und Tendenzen der finnischen Translationswissenschaft / Gastredakteure: Leena Kolehmainen & Pekka Kujamäki

Band 10, Nummer [2] (2017) Volume 10, Issue [2] (2017) Special Issue Translation in Language Revitalisation Guest Editors Leena Kolehmainen, Päivi Kuusi & Helka Riionheimo
(*trans-kom* 2021.)

Kyseisessä vuonna 2013 ilmestyneessä numerossa on mukana seitsemän suomalaista kirjoittajaa, joista kuusi edustaa suomalaista affiliaatiota. Kaikkien kirjoituskieli on saksa, ja toimittajat kertovatkin johdannossa, että mukaan on pyydetty saksaksi kirjoitettavia suomalaistutkijoita. Johdannossa esitellään lyhyesti suomalaisen kääntäjänkoulutuksen historiaa, juhlistetaan jälkikäteen kääntäjänkoulutuksemme 40-vuotispäivää ja puhutaan suomalaisesta käännöstutkimuksesta erillisenä ”tutkimustraditiona”. (Kolehmainen & Kujamäki 2013b: 1–2.) Kääntämistä ja uhanalaisten kielten elvytystä koskeva vuoden 2017 numero on sekin kirjoitettu täysin suomalaisvoimin. Mukana on kuusi kirjoittajaa, jotka myös edustavat suomalaista affiliaatiota. Kaikkien kirjoituskieli on englanti.

Kokonaisuutena voidaan sanoa, että *trans-komissa* korostuu syntyperäisten suomalaistutkijoiden saksantaito. Maahanmuuttajia kirjoittajista on vain kaksi ja heilläkin kirjoituskielenä on englanti. Lehden viisitoista Suomea edustavaa kirjoittajaa ovat kirjoittaneet yhteensä viisitoista artikkelia (osassa artikkeleista on kaksi tai useampi kirjoittaja). Kahdeksassa artikkelissa kirjoituskieli on saksa. Lisäksi, vaikka lehdessä on julkaistu muitakin Suomea edustavien tutkijoiden artikkeleita, teemanumeroiden vaikutus lehden kirjoittajakuntaan näkyy *trans-komissa* poikkeuksellisen selvästi. Tässä lehdessä näkyy myös yksittäisen tutkijan, Leena Kolehmaisen, toimijuus. Kolehmainen on ollut lehdessä toimitusneuvoston jäsenenä, kirjoittajana ja kahden teemanumeron toimittajana. Vaikuttaa siltä, että juuri hänen kauttaan ja kenties myös hänen aloitteestaan suomalainen käännöstutkimus on saanut erityistä näkyvyyttä *trans-komissa*.

2.6 Translation Studies

Siinä, missä edellä esiteltyjen lehtien perustamisajatus näyttää olleen erityisesti *tieteellisen, pragmaattisen* ja myös *julkisen käännöstieteen* edistämisessä, vuonna 2008 lanseerattu *Translation Studies* edustaa erityisesti *kriittistä käännöstiedettä* (Koskinen 2010: 21). Tavoitteena on ollut käydä vuoropuhelua naapuritieteiden kanssa, löytää yhteyksiä ja kehittää tieteidenvälistä yhteistyötä, kuten lehden perustajat, Kate Sturge (tuolloinen affiliaatio Astonin yliopisto) ja Michaela Wolf (Grazin yliopisto) kirjoittivat lehden ensimmäisessä numerossa (Sturge & Wolf 2008: 1). Lehden toiminnassa tieteidenvälistä

vuoropuhelua on pyritty stimuloimaan erillisellä käännöstieteen keskustelukanavalla (Translation Studies Forum). Suomea edustavista tutkijoista Chesterman, joka on myös lehden toimitusneuvostossa,²⁰ on osallistunut foorumin keskusteluihin. Foorumi-osio on kuitenkin rajattu pois analyysistani, jotta lehti olisi vertailukelpoinen muihin lehtiin (joissa myös on julkaistu erillisiä puheenvuoroja tai keskusteluita). Julkaisukieli on englanti, ja lehti ilmestyi aluksi kahdesti vuodessa ja 2010 lähtien se on ilmestynyt kolmesti vuodessa. Kehityskulku on siis ollut samankaltainen kuin *Target-*, *Perspectives-* ja *The Translator* -lehdissä; käännöstiede laajenee ja nämä keskeisimmät lehdet ovat yhä halutumpia julkaisukanavia.

Translation Studies -lehdessä kirjoittajia on ollut kaikkiaan 232, joista suomalaisten affiliaatioiden tutkijoita yhteensä seitsemän (3 %). He ovat julkaisseet lehdessä kuusi artikkelia, joista ensimmäinen ilmestyi Meri Päivärinteen kirjoittamana vuonna 2011. Tässäkään lehdessä eivät siis – Chestermanin panosta lukuun ottamatta – suomalaiset affiliaatiot ole erityisesti erottuneet. Vuoden 2020 loppuun mennessä kaikki suomalaiset olivat julkaisseet yhden artikkelin tutkijaa kohden. Chestermanin lisäksi yksi tutkija oli maahanmuuttaja, muut syntyperäisiä suomalaisia. Teemanumeroitakaan suomalaiset eivät vuoteen 2020 mennessä olleet vielä toimittaneet.

3 Lopuksi

Jos Gideon Touryn (2009) artikkeli aikoinaan mairitteli suomalaisia käännöstieteilijöitä (ks. Kolehmainen & Kujamäki 2013b: 2; Taivalkoski-Shilov 2021: 209), artikkelini tulokset merkitsevät palautusta maan pinnalle. Kun kriteerinä on kirjoittajien määrä tutkituissa julkaisuissa tai artikkelien määrä,²¹ suomalaiset käännöstieteilijät eivät lainkaan erotu massasta viidessä tutkituista kuudesta lehdestä. Ainoana poikkeuksena aineistossani oli *trans-kom*, jossa suomalaiskirjoittajien osuus oli lähellä *Target*-lehden lukemia vuosilta 1989–2008.

Suomalaisilla on kuitenkin *Metaa* lukuun ottamatta ollut miltei jatkuva edustus aineistoni lehtien toimitusneuvostoissa, ja jotkut tutkijat – Sirkku Aaltonen, Andrew Chesterman ja Sonja Tirkkonen-Condit – ovat olleet jäseninä useammankin lehden neuvostossa. Jäsenyys kertoo kyseisen tutkijan kansainvälisestä arvostuksesta ja näkyvyydestä, vaikka ei näyttäisikään lisäävän suomalaisten artikkeleita kyseisessä julkaisussa. Sen sijaan teemanumeroiden toimittajuus vaikuttaa välillä poikivan kyseiseen teemanumeroon myös muiden suomalaisten artikkeleita.

Yhtenä tavoitteenani oli kartoittaa, mikä on muiden kuin syntyperäisten suomalaisten tutkijoiden osuus Suomea edustavien kirjoittajien lukumäärässä, koska Toury (2009: 195) on esittänyt ajatuksen, että käännöstieteen tutkijoita, ja erityisesti keskeisimpiä tutkijoita, luonnehtii kansainvälinen liikkuvuus. Tutkimus osoitti, että – joko pysyvästi tai väliaikaisesti Suomeen asettuneet – maahanmuuttajat ovat melko merkittävällä tavalla

²⁰ *Translation Studies* -lehden tämänhetkisestä toimitusneuvostosta on tiedot verkkosivulla, ja Chesterman mainitaan siellä. Hän ei ole ollut toimitusneuvostossa alusta lähtien vaan arviolta numerosta 6 lähtien (Chesterman, sähköpostiviesti 2.9.2021). *Translation Studies* -lehden painettuja numeroita, joista toimitusneuvoston jäsenet voisi tarkistaa, ei ole saatavissa Helsingin tai Turun yliopistojen kirjastosta.

²¹ Poikkeuksen tekee Yves Gambier *Metassa*.

julkaisseet Suomea edustavaa käännöstiedettä maailmalla. Erityisen näkyviä ovat olleet Yves Gambier ja Andrew Chesterman, mutta myös muut ovat tuottaneet julkaisuja. Tämä osoittaa käsitteen ”suomalainen käännöstiede” keinotekoisuuden ja sumeuden mutta viittaa myös, että monikieliset ja -kulttuuriset ympäristöt näyttävät ruokkivan käännöstieteellistä tutkimusta sekä yksilön että yksittäisen tutkimustradition osalta.

Kuten alussa todettiin, tämä tutkimus perustuu rajattuun aineistoon ja näkökulmaan, eikä se siten tyhjentävästi kuvaa suomalaisen käännöstieteen näkyvyyttä maailmalla. Aihetta olisi syytä tutkia lisää joko laajentamalla aineistoa muihin keskeisiin käännöstieteen julkaisuihin tai eri lähtökohdista, tarkastelemalla suomalaisten tutkijoiden tai tutkijayhteisöjen julkaisuprofiileja. Suomalaisen käännöstutkimuksen tieteensisäistä ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta olisi myös kiinnostavaa selvittää. Tutkittavaa riittää, ja aineistoa syntyy koko ajan lisää, mikä kertoo Suomessa tehtävän käännöstutkimuksen elinvoimaisuudesta.

Lähteet

Tutkimusaineisto

Meta 2021a = *Meta. Journal des traducteurs / Meta. Translators' Journal*. Index of authors. Saatavissa: <https://www.erudit.org/en/journals/meta/authors/> [viitattu 24.8.2021].

Meta 2021b = *Meta. Journal des traducteurs / Meta. Translators' Journal*. Editorial policy and ethics. Saatavissa: https://www.erudit.org/en/journals/meta/#journal-info-editorial_policy [viitattu 24.8.2021].

Meta 2021c = *Meta. Journal des traducteurs / Meta. Translators' Journal*. Issues. Saatavissa: <https://www.erudit.org/en/journals/meta/#back-issues> [viitattu 25.8.2021].

Perspectives = *Perspectives. Studies in Translation Theory and Practice* (vuoteen 2015 *Perspectives. Studies in Translatology*). Numerot 1:1–28:6 [Taylor & Francis online].

Target = *Target. International Journal of Translation Studies*. Numerot 21:1–32:3 [Ingenta-Connect Journals].

trans-kom = *trans-kom. Journal of Translation and Technical Communication Research*. Numerot 1:1–13:2. Saatavissa: www.trans-kom.eu [viitattu 2.9.2021].

Translation Studies. Numerot 1:1–13:3 [Taylor & Francis online].

The Translator. Numerot 1:1–26:4 [Taylor & Francis online].

Kirjallisuuslähteet

Baker, Mona, Dirk Delabastita, Moira Inghilleri, Sue-Ann Harding & Loredana Polezzi 2020. 25 years of The Translator: Mona Baker, Moira Inghilleri and Dirk Delabastita in conversation with Sue-Ann Harding and Loredana Polezzi. *The Translator* 26:3, 297–309.

Benjamins s.d. Target | International Journal of Translation Studies.

Saatavissa: <https://benjamins.com/online/target/list/translations> [viitattu 11.2.2022].

Chesterman, Andrew 1998. The Finnish tradition. Teoksessa: Mona Baker (toim.) *Encyclopedia of Translation Studies*. Lontoo: Routledge, 401–409.

Delabastita, Dirk & Sandra Halverson 2014. To the readers. *Target* 26:1, 1–2.

Dollerup, Cay, Henrik Gottlieb & Viggo Hjørnager Pedersen 1993. Editorial statement. *Perspectives. Studies in Translatology* 1:1, 1.

The Editor 2002. Editorial Statement. *The Translator* 8:2, i–ii.

Franco Aixelá, Javier & Sara Rovira-Esteva 2015. Publishing and impact criteria, and their bearing on Translation Studies: In search of comparability. *Perspectives. Studies in Translatology* 23:2, 265–283.

Halverson, Sandra & Dirk Delabastita 2019. Message from the editors. *Target. International Journal of Translation Studies* 31:1, 1.

Hartama-Heinonen, Ritva, Outi Paloposki & Leena Salmi 2012. Kävijät, puhujat, järjestäjät. Kat-saus KäTu-symposiumisarjan kymmenvuotiseen historiaan. Minna Ruokonen, Leena Salmi & Nestori Siponkoski (toim.) *MikaEL. Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu* 6, 1–20. Saatavissa:

<https://www.sktl.fi/liitto/seminaarit/mikael-verkkojulkaisu/arkisto-archive/vol-6-2012/> [viitattu 16.8.2021].

Julkaisufoorumi 2021a. Target: international journal of translation studies. Arviointihistoria. Saatavissa: <https://jfp.csc.fi/#!/PublicationInformationView/id/68062> [viitattu 16.8.2021].

Julkaisufoorumi 2021b. Meta. Arviointihistoria.

Saatavissa: <https://jfp.csc.fi/#!/PublicationInformationView/id/63259> [viitattu 10.8.2021].

Julkaisufoorumi 2021c. Perspectives: studies in translation theory and practice. Arviointihistoria.

Saatavissa: <https://jfp.csc.fi/#!/PublicationInformationView/id/64870> [viitattu 11.8.2021].

Julkaisufoorumi 2021d. Translator. Arviointihistoria.

Saatavissa: <https://jfp.csc.fi/#!/PublicationInformationView/id/68642> [viitattu 11.8.2021].

Julkaisufoorumi 2021e. Trans-kom: journal of translation and technical communication. Arviointihistoria.

Saatavissa: <https://jfp.csc.fi/#!/PublicationInformationView/id/71613> [viitattu 16.8.2021].

Julkaisufoorumi 2021f. Translation Studies. Arviointihistoria.

Saatavissa: <https://jfp.csc.fi/#!/PublicationInformationView/id/68639> [viitattu 11.8.2021].

Kolehmainen, Leena & Pekka Kujamäki (toim.) 2013a. *Thesen, Theorien und Tendenzen der finnischen Translationswissenschaft / Theories and Tendencies in Finnish Translation Studies*. *trans-kom* 6:1.

Kolehmainen, Leena & Pekka Kujamäki 2013b. Thesen, Theorien und Tendenzen in der fin- nischen Translationswissenschaft. Einführung in das trans-kom-Themenheft. *trans-kom* 6:1, 1–7.

Korkkanen, Irma 1974. *Studier i de svenska översättningarna av Vergilius: Aeneis I, II, VI, VII, XI, XII och Bucolica*. Meddelanden från Institutionen för nordisk filologi Serie A nr 1. Helsing- fors: Institutionen för nordisk filologi vid Helsingfors universitet.

Koskinen, Kaisa 2010. What matters to Translation Studies? On the role of public Translation Studies. Teoksessa: Daniel Gile, Gyde Hansen & Nike K. Pokorn (toim.) *Why Translation Studies Matters*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins, 15–26.

Langnet = Kieliaineiden väitöskirjoja.

Saatavissa: <https://blogs.helsinki.fi/langnet-2016-2019/vaitoskirjoja/> [viitattu 21.3.2022].

Polezzi, Loredana, Rita Wilson & Sue-Ann Harding 2020. The Translator: 25th anniversary edi- torial. *The Translator* 26:3, 217–220.

Rovira-Esteva, Sara, Pilar Orero & Javier Franco Aixelá 2015. Bibliometric and bibliographical research in Translation Studies. *Perspectives. Studies in Translation* 23:2, 159–160.

Sturge, Kate & Michaela Wolf 2008. Editorial. *Translation Studies* 1:1, 1.

Taivalkoski-Shilov, Kristiina. 2021. Périphéries vs centres: le cas de la traductologie en Finlande. *Romanica Wratislaviensia* LXVIII, 197–211. Saatavissa: <https://doi.org/10.19195/0557-2665.68.13> [viitattu 19.10.2021].

Tieteen termipankki 2021. Käännöstiede:näkyvyys.

Saatavissa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Käännöstiede:näkyvyys> [viitattu 19.8.2021].

Toury, Gideon 2009. Incubation, birth and growth: Observations on the first 20 years of *Target*. *Target. International Journal of Translation Studies* 21:2, 189–207.

Tymoczko, Maria 2018. The history of internationalization in translation studies and its impact on translation theory. Teoksessa: Lieven d’Hulst & Yves Gambier (toim.) *A History of Modern Translation Knowledge. Sources, Concepts, Effects*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins, 113–124.

Valdeón, Roberto A. 2017. From translation to studies in translation theory and practice. *Perspectives. Studies in Translation Theory and Practice* 25:2, 181–188.

Valdeón, Roberto A. 2019. Translation studies and the ethics of publishing. *Perspectives. Studies in Translation Theory and Practice* 27:5, 761–775.

Kirjoittaja

Kristiina Taivalkoski-Shilov on monikielisen käännösviestinnän professori Turun yliopistossa (2016-) ja käännöstieteen dosentti Helsingin yliopistossa (2013). Hänen tutkimuskohteitaan ovat käännöskirjallisuuden tutkimus ja kääntämisen historia. Hänen uusin tutkimuksensa koskee kääntämisen ympäristökysymyksiä, käännösteknologian hyödyntämistä luovien tekstilajien kääntämisessä ja käännöstieteen historiaa Suomessa.

Sähköpostiosoite: kristiina.taivalkoski-shilov@utu.fi